

Monika Kwiatkowska

Obowiązki przedsiębiorców - wytwórców odpadów na podstawie ustawy o odpadach

Kwartalnik Prawa Publicznego 8/3/4, 165-178

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Monika Kwiatkowska*

OBOWIĄZKI PRZEDSIĘBIORCÓW – WYTWÓRCÓW ODPADÓW NA PODSTAWIE USTAWY O ODPADACH**

1. Prawodawstwo dotyczące odpadów

Rozwój cywilizacji powoduje wzrost ilości odpadów, które stają się coraz poważniejszym problemem i zagrożeniem dla środowiska naturalnego. Zarówno Unia Europejska jak i poszczególne państwa członkowskie podejmują działania, mające oddziaływać na świadomość ekologiczną przedsiębiorców i doprowadzić do zmian w procesach produkcji. Działania te znajdują odzwierciedlenie także w przepisach prawa.

Regulacje prawa wspólnotowego dotyczące postępowania z odpadami sięgają lat 70-tych. Tworzą one system, w skład którego wchodzi wymagania ogólne (m. in. dyrektywa w sprawie odpadów¹), zasady obowiązujące przy spalaniu i składowaniu odpadów (dyrektywa o składowaniu odpadów², dyrektywa o spalaniu odpadów³), międzynarodowy obrót odpadami, obowiązki

* Mgr Monika Kwiatkowska – radca prawny (OIRP Warszawa); uczestniczka Warszawskiego Seminarium Aksjologii Administracji.

** Stan prawny na dzień 15.7.2008 r.

¹ Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 5.4.2006 r. w sprawie odpadów, O.J. L 114, z 27.4.2006 r., s. 9.

² Dyrektywa Rady 1999/31/WE z 26.4.1999 r. w sprawie składowania odpadów, O.J. L 182 z 16.7.1999 r., s. 1.

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/76/WE z 4.12.2000 r. w sprawie spalania odpadów, O.J. L 332 z 28.12.2000 r., s. 91.

sprawozdawcze oraz wymagania szczegółowe (dotyczące np. baterii i akumulatorów⁴ oraz odpadów opakowaniowych⁵); warto też wspomnieć o dyrektywie nr 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego, której celem jest minimalizacja niekorzystnych dla środowiska skutków wynikających z gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego⁶. Na europejską politykę zarządzania odpadami składają się trzy główne strategie: eliminacji odpadów u źródła poprzez poprawę projektowania produktu, wspieranie recyklingu oraz eliminowanie zanieczyszczeń spowodowanych spalaniem odpadów⁷.

Polski ustawodawca w celu dostosowania prawa do wymogów unijnych w 2001 r. przeprowadził gruntowną reformę prawa ochrony środowiska, w tym przepisów dotyczących odpadów. Na system ustaw dotyczących odpadów i gospodarowania nimi składają się obecnie: ustawa o odpadach⁸, ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych⁹, ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz opłacie produktowej i opłacie depozytowej¹⁰. Zagadnienia gospodarki odpadami komunalnymi reguluje ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹¹, w znacznym stopniu zmieniona przepisami ustawy o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie nie-

⁴ Dyrektywa Rady 91/157/EWG z 18.3.1991 r. w sprawie baterii i akumulatorów zawierających niektóre substancje niebezpieczne, O.J. L 78 z 26.3.1991 r., s. 38; O.J. L 264 z 4.10.1993 r., s. 51 i O.J. L 1 z 5.1.1999 r. s. 1.

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 94/62/WE z 20.12.1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych, O.J. L 365 z 31.12.1994 r., s. 10, O.J. L 284 z 31.10.2003 r., s. 1, O.J. L 47 z 18.2.2004 r., s. 26 i O.J. L 70 z 16.3.2005 r., s. 17.

⁶ Zob. A. Erechemla, *Dyrektywa dotycząca odpadów z przemysłu wydobywczego*, „Odpady i środowisko” 1996, Nr 3, s. 21 i n.; Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/21/WE z 15.3.2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego oraz zmieniająca dyrektywę 2004/35/WE, O.J. L 102 z 11.4.2006 r., s. 15.

⁷ G. Dębicka-Fobke, M. Jankowska, *Zagadnienia i wytyczne dotyczące ochrony środowiska w Unii Europejskiej*, Warszawa 2004, s. 3 i n.

⁸ Ustawa z 27.4.2001 r. o odpadach, t.j.: Dz.U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251, ze zm.

⁹ Ustawa z 11.5.2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych, Dz.U. Nr 63, poz. 638, ze zm.

¹⁰ Ustawa z 11.5.2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz opłacie produktowej i opłacie depozytowej, t.j.: Dz.U. z 2007 r., Nr 90, poz. 607, ze zm.

¹¹ Ustawa z 13.9.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, t.j.: Dz.U. z 2005 r., Nr 236, poz. 2008, ze zm.

których ustaw¹². Ponadto odpadów i gospodarowania odpadami dotyczą następujące ustawy: Prawo ochrony środowiska¹³, która m. in. reguluje kwestie dotyczące takich zagadnień jak wydawanie pozwoleń, ponoszenie opłat i opłat podwyższonych, wymierzanie kar, o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest¹⁴, o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji¹⁵, o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów¹⁶, o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym¹⁷, o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki¹⁸, o portowych urządzeniach do odbioru odpadów oraz pozostałości ładunków ze statków¹⁹, o substancjach zubożających warstwę ozonową²⁰, o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych²¹, Prawo atomowe²², Prawo geologiczne i górnicze²³. Warto dodać, że Polska jest stroną konwencji z Bazylei – Konwencji o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych oraz o ich składowaniu²⁴.

Jak widać jest to bardzo rozbudowany system uregulowań prawnych, rodzący dla podmiotów korzystających ze środowiska szereg obowiązków. Niektóre z nich np. obowiązek składania okresowych sprawozdań i raportów

¹² Ustawa z 27.7.2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. Nr 100, poz. 1085, ze zm.

¹³ Ustawa z 27.4.2001 r. – Prawo ochrony środowiska, t.j.: Dz.U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150.

¹⁴ Ustawa z 19.6.1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, t.j.: Dz.U. z 2004 r., Nr 3, poz. 20, ze zm.

¹⁵ Ustawa z 20.1.2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, Dz.U. Nr 25, poz. 2002, ze zm.

¹⁶ Ustawa z 29.6.2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, Dz.U. Nr 124, poz. 859.

¹⁷ Ustawa z 29.7.2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, Dz.U. Nr 180, poz. 1495.

¹⁸ Ustawa z 16.3.1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki, t.j.: Dz.U. z 2006 r., Nr 99, poz. 692, ze zm.

¹⁹ Ustawa z 12.9.2002 r. o portowych urządzeniach do odbioru odpadów oraz pozostałości ładunków ze statków, Dz.U. Nr 166, poz. 1361, ze zm.

²⁰ Ustawa z 20.4.2004 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową, Dz.U. Nr 121, poz. 1263, ze zm.

²¹ Ustawa z 28.10.2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, Dz.U. Nr 199, poz. 1671, ze zm.

²² Ustawa z 29.11.2000 r. – Prawo atomowe, t.j.: Dz.U. z 2007 r., Nr 42, poz. 276 ze zm.

²³ Ustawa z 4.2.1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze, t.j.: Dz.U. z 2005 r., Nr 228, poz. 1947, ze zm.

²⁴ Konwencja z Bazylei z 22.3.1989 r. o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, Dz.U. z 1995 r., Nr 19, poz. 88.

statystycznych na podstawie przepisów m. in. ustawy o odpadach oraz ustawy Prawo ochrony środowiska zobowiązują do składania, często do tego samego organu, pokrywających się informacji. Dlatego też przedsiębiorcy postulują uproszczenie i ujednoczenie przepisów dotyczących ochrony środowiska i gospodarki odpadami.

2. Obowiązki przedsiębiorców w zakresie ochrony środowiska naturalnego

Podkreślić należy, iż obowiązki przedsiębiorcy w zakresie ochrony środowiska mogą wynikać z trzech głównych źródeł: z przepisów prawa (m.in.: obowiązek uzyskania odpowiednich decyzji administracyjnych: pozwoleń, zezwoleń, uzgodnień, obowiązek ponoszenia opłat za korzystanie ze środowiska); z decyzji administracyjnych (wtedy obowiązki określane są indywidualnie dla adresata decyzji) oraz z umów cywilnoprawnych (np. umowy z przedsiębiorstwami zajmującymi się odbiorem odpadów).

W niniejszym opracowaniu szczególną uwagę chciałabym poświęcić obowiązkom przedsiębiorców – wytwórców odpadów wynikającym z ustawy z 27.4.2001 r. o odpadach. Ustawa ta określa zasady postępowania z odpadami w taki sposób, aby zapewniały ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3. Definicje ustawowe

Zgodnie z ustawą o odpadach, odpadem jest każda substancja lub przedmiot należący do jednej z kategorii, określonych w załączniku nr 1 do ustawy, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Ustawodawca definiuje różne rodzaje odpadów, m. in. odpady niebezpieczne (art. 3 ust. 2 ustawy o odpadach). Jak podkreśla W. Radecki²⁵, „zamieszczona w art. 3 ust. 2 definicja odpadów niebezpiecznych opiera się na kombinacji składników i właściwości odpadów według załączników nr 2, 3 i 4”. Załącznik nr 2 określa kategorie lub rodzaje odpadów niebezpiecznych,

²⁵ W. Radecki, *Ustawa o odpadach, Komentarz*, Warszawa 2006, s. 10 i n.

załącznik nr 3 określa składniki odpadów, które kwalifikują je jako odpady niebezpieczne, natomiast załącznik nr 4 precyzuje właściwości odpadów, które powodują, że odpady są niebezpieczne.

Ustawa wyróżnia ponadto m.in. odpady komunalne, odpady medyczne, odpady obojętne, odpady ulegające biodegradacji odpady weterynaryjne, odpady z wypadków. Natomiast rozporządzenie Ministra Środowiska z 27.9.2001 r. w sprawie katalogu odpadów²⁶, dzieli odpady na dwadzieścia grup – w zależności od źródła ich powstania. Przykładowo rozporządzenie wyróżnia:

- odpady z przemysłu skórzanego, futrzarskiego i tekstylnego;
- odpady z przemysłu fotograficznego i usług fotograficznych;
- odpady opakowaniowe i in.

Jak zauważa B. Dziadkiewicz²⁷, kryterium rozróżnienia odpadów nie jest jednolite, tak więc niektóre z nich mogą zostać zakwalifikowane do kilku kategorii.

Ustawa o odpadach nie definiuje pojęcia przedsiębiorcy, wyodrębnia natomiast wytwórcę i posiadacza odpadów. Przepis art. 3 ust. 3 pkt 22 ustawy o odpadach wymienia trzy kategorie wytwórców odpadów. Zgodnie z jego treścią wytwórcą odpadów jest:

- 1) każdy, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów;
- 2) każdy, kto przeprowadza wstępne przetwarzanie, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu powstałych już odpadów;
- 3) podmiot świadczący usługę w zakresie:
 - a) budowy, rozbioru remontu obiektów;
 - b) czyszczenia zbiorników lub urządzeń;
 - c) sprzątania, konserwacji i napraw;

jeżeli umowa o świadczenie usługi nie stanowi inaczej.

W przypadku, gdy świadczenie usługi odbywa się na podstawie innej niż umowa (np. polecenia służbowego), wytwórcą odpadów jest świadczący usługę, natomiast, jeżeli odbywa się na podstawie umowy, to wytwórcą odpadów jest na ogół świadczący usługę, chyba że wyraźne postanowienie umowy wskazuje, że za wytwórcę odpadów będzie uważany zlecający usługę lub inny

²⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 27.9.2001 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz.U. Nr 112, poz. 1206.

²⁷ B. Dziadkiewicz, *Utrzymanie czystości i porządku oraz gospodarka odpadami w gminie*, Warszawa 2006, s. 5 i n.

podmiot. W braku takiego wyraźnego wskazania wytwórcą odpadów jest świadczący usługę²⁸.

Definicję posiadacza odpadów precyzuje art. 3 ust. 3 pkt 13 ustawy o odpadach. Posiadaczem odpadów jest każdy, kto faktycznie włada odpadami (wytwórca odpadów, inna osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna), z wyłączeniem prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów. Domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości.

4. Obowiązki posiadacza odpadów

Posiadacz odpadów jest obowiązany postępować z nimi według zasad gospodarowania odpadami, wymagań ochrony środowiska wynikających z ustawy o odpadach i innych przepisów zaliczanych do prawa ochrony środowiska, planów gospodarki odpadami. Każdy, a więc – także przedsiębiorca, który podejmuje działalność, w wyniku której mogą powstawać odpady – jest zobowiązany:

- zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na środowisko przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użytkowania;
- zapewniać zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec powstawaniu odpadów;
- zapewniać zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwienie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi.

Powyższe zasady, zawarte w art. 5 ustawy o odpadach, nazywane są triadą obowiązków²⁹ w zakresie postępowania z odpadami; stanowią one też podstawową zasadę obowiązującą w prawie wspólnotowym.

Posiadaczem odpadów oraz wytwórcą odpadów może być każdy podmiot, np: przedsiębiorca, gmina oraz właściciel nieruchomości.

5. Obowiązki wytwórcy odpadów

Obowiązki wytwórcy odpadów, zawarte w ustawie o odpadach, oprócz zapisów ogólnych, dotyczących zapobiegania, odzysku, unieszkodliwiania,

²⁸ W. Radecki, op.cit., s. 32.

²⁹ Ibidem, s. 30 i n.

mają także charakter bardziej szczegółowy, związany z koniecznością posiadania określonych decyzji lub składania uprawnionym organom wymaganych informacji. Charakter tych obowiązków zależy m. in. od ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów.

Na wytwórcy odpadów spoczywają następujące obowiązki:

- uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów, które powstają w związku z eksploatacją instalacji (jeżeli wytwarza powyżej 1 Mg odpadów niebezpiecznych rocznie lub powyżej 5 Mg odpadów innych niż niebezpieczne rocznie). Pozwolenie na wytwarzanie odpadów jest związane tylko z eksploatacją instalacji.

Pojęcie instalacji definiuje art. 3 pkt 6 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym instalacją jest:

- a) stacjonarne urządzenie techniczne;
- b) zespół stacjonarnych urządzeń technicznych powiązanych technologicznie, do których tytułem prawnym dysponuje ten sam podmiot i położonych na terenie jednego zakładu;
- c) budowle niebędące urządzeniami technicznymi ani ich zespołami, których eksploatacja może spowodować emisję. Przez emisję rozumie się przy tym wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi: substancje, energie (takie jak: ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne).

W celu uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów należy złożyć wniosek, który musi spełniać wymagania określone w art. 184 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz zawierać następujące informacje:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, z uwzględnieniem ich podstawowego składu chemicznego i właściwości;
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku;
- wskazanie sposobów zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów;
- wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów (art. 18 ustawy o odpadach).

Natomiast pozwolenie na wytwarzanie odpadów powinno spełniać wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska oraz dodatkowo określać ilość odpadów poszczególnych rodzajów dopuszczonych do wytwor-

rzenia w ciągu roku, sposób dalszego gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów, miejsce i sposób oraz rodzaj magazynowanych odpadów.

W celu uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi należy złożyć, na dwa miesiące przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów niebezpiecznych lub zmianą tej działalności wpływającą na rodzaj, ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych lub sposób gospodarowania nimi, wniosek o zatwierdzenie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Do wniosku tego należy załączyć program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, odpowiadający wymogom określonym w art. 20 ustawy o odpadach. Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych przewidzianych do wytwarzania, (w przypadkach gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów);
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku;
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych;
- wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów niebezpiecznych.

We wniosku o zatwierdzenie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwórca odpadów jest zobowiązany określić czas prowadzenia działalności związanej z wytwarzaniem odpadów.

Wydając decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi właściwy organ określa: ilość odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów dopuszczonych do wytworzenia w ciągu roku, sposób dalszego gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, wskazuje miejsce i sposób oraz rodzaj magazynowanych odpadów niebezpiecznych oraz termin obowiązywania decyzji. Decyzja ta wydawana jest na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 10 lat. Należy zauważyć również, że jeżeli wytwórca odpadów niebezpiecznych narusza przepisy ustawy lub działa niezgodnie z decyzją zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, właściwy or-

gan najpierw wzywa go do niezwłocznego zaniechania naruszeń, a następnie (gdy wezwanie takie nie przyniosło rezultatu) wstrzymuje, w drodze decyzji, działalność wytwórcy odpadów w zakresie objętym programem gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Decyzja taka jest opatrzona rygorem natychmiastowej wykonalności a postępowanie w sprawie jej wydania wszczyna się z urzędu.

Informację o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami należy w terminie 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstanie odpadów lub zmianą tej działalności wpływającą na ilość lub rodzaj wytwarzanych odpadów lub sposobów gospodarowania nimi przedłożyć staroście. Informacja ta powinna zawierać dane określone w art. 24 ustawy o odpadach, tj.:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadkach, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów;
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku;
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów;
- wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów.

Powyższe obowiązki nie dotyczą wytwórców odpadów prowadzących instalację, na której prowadzenie wymagane jest pozwolenie zintegrowane, o którym mowa w przepisach o ochronie środowiska. Zgodnie z art. 201 ustawy Prawo ochrony środowiska pozwolenia zintegrowanego wymaga prowadzenie instalacji, której funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w niej działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości. Katalog takich instalacji zawiera rozporządzenie Ministra Środowiska z 26.7.2002 r.³⁰ Przykładowo w gospodarce odpadami są to instalacje:

³⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 26.7.2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości, Dz.U. Nr 122, poz. 1055.

- do odzysku lub unieszkodliwiania, z wyjątkiem składowania, odpadów niebezpiecznych, o zdolności przetwarzania ponad 10 ton na dobę;
- do termicznego przekształcania odpadów komunalnych, o zdolności przetwarzania ponad 3 tony na godzinę;
- do unieszkodliwiania, z wyjątkiem składowania, odpadów innych niż niebezpieczne, o zdolności przetwarzania ponad 50 ton na dobę;
- do składowania odpadów, z wyłączeniem odpadów obojętnych, o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25.000 ton.

6. Wytwórca odpadów powstałych w wyniku poważnej awarii lub poważnej awarii przemysłowej

Ustawodawca wyodrębnił w ustawie o odpadach specyficzną kategorię wytwórców odpadów, a mianowicie wytwórców odpadów powstałych w wyniku poważnej awarii lub poważnej awarii przemysłowej. Poważna awaria i poważna awaria przemysłowa zostały zdefiniowane w art. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, który określa poważną awarię, jako zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem, natomiast poważną awarię przemysłową, jako poważną awarię w zakładzie, przy czym zakład³¹ to jedna lub kilka instalacji wraz z terenem, do którego prowadzący instalacje posiada tytuł prawny, oraz znajdującymi się na nim urządzeniami. Natomiast substancją niebezpieczną (art. 3 pkt 37 ustawy Prawo ochrony środowiska) jest jedna lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska; substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii. Wytwórcy tacy są zobowiązani do przedłożenia staroście właściwemu ze względu na miejsce powstania odpadów z tych awarii informacji o wytworzonych odpa-

³¹ Art. 3 pkt 48 ustawy z 27.4.2001 r. – Prawo ochrony środowiska, t.j. Dz.U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150.

dach oraz o sposobach gospodarowania nimi, bez względu na ich ilość, w terminie 30 dni od dnia wystąpienia awarii. Informacja ta powinna zawierać: wyszczególnienie ilości i rodzaju odpadów powstałych w wyniku awarii, wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów powstałych w wyniku awarii, opis dalszego sposobu gospodarowania tymi odpadami.

7. Sprawca wypadku

Wytwórcą odpadów może być także sprawca wypadku. W przypadku odpadów z wypadków powodujących zanieczyszczenie morza wytwórcą odpadów jest armator statku, który spowodował powstanie odpadu, o ile statek jest znany. Na tego rodzaju wytwórcę obowiązki mogą być nałożone jedynie w szczególnych przypadkach. Gdy wymagają tego względy ochrony życia lub zdrowia ludzi lub względy ochrony środowiska, starosta właściwy ze względu na miejsce powstania odpadów z wypadków, w drodze decyzji wydanej z urzędu, może nałożyć na wytwórcę tych odpadów obowiązki dotyczące gospodarowania tymi odpadami, w tym obowiązek przekazania ich wskazanemu posiadaczowi odpadów. Decyzji tej może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności.

Przedsiębiorca wytwarzający odpady może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Może je jednak przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu (starosty bądź wojewody) na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami polegające na odzysku, unieszkodliwianiu, zbieraniu i odpadów i transporcie odpadów. Jeżeli bowiem odpad zostanie przekazany podmiotowi, który nie posiada wymaganego zezwolenia, to przekazujący odpady ponosi dalej odpowiedzialność za przekazane odpady i za działania podmiotu, który przejął odpady. Przekazujący odpady zakład może w takiej sytuacji być traktowany jako podmiot korzystający ze środowiska obowiązany do zapłaty opłat za korzystanie ze środowiska, które przy działaniu zgodnym z przepisami nie są wymagane.

8. Ewidencja odpadów

Posiadacz odpadów jest obowiązany prowadzić na bieżąco ich ilościową i jakościową ewidencję, zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów i listą odpadów niebezpiecznych, a przekazując odpady odbiorcy odpadów, musi za

każdym razem wypełnić formularz karty przekazania odpadu. Wzory dokumentów, które należy stosować na potrzeby ewidencji odpadów określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r.³² Ewidencja odpadów w przypadku wytwórcy odpadów powinna obejmować miejsce przeznaczenia odpadów, natomiast w przypadku posiadacza odpadów, który prowadzi działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów – powinna obejmować sposoby gospodarowania odpadami, a także dane o ich pochodzeniu. Ewidencję odpadów prowadzi się z zastosowaniem karty ewidencji odpadu, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie oraz karty przekazania odpadu. Dokumenty ewidencji odpadów powinny zawierać następujące dane: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów lub prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów. Obowiązkiem posiadacza odpadów jest przechowywanie przez 5 lat dokumentów sporządzonych na potrzeby ewidencji.

Jednakże mali i średni przedsiębiorcy na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z 11.12.2001 r.³³, wydanego na podstawie art. 36 ust. 13 ustawy o odpadach, mogą prowadzić tzw. uproszczoną ewidencję odpadów, tj. ewidencję z zastosowaniem wyłącznie karty przekazania odpadu. Zgodnie z § 2 przedmiotowego rozporządzenia uproszczoną ewidencję odpadów mogą prowadzić małe i średnie przedsiębiorstwa, które wytwarzają odpady niebezpieczne w ilości do 100 kg rocznie, bądź wytwarzają odpady inne niż niebezpieczne, niebędące odpadami komunalnymi, w ilości do 5 ton rocznie. Załącznik do ww. rozporządzenia określa również rodzaje i ilości odpadów, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów³⁴.

³² Rozporządzenie Ministra Środowiska z 14.2.2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów, Dz.U. Nr 30, poz. 213.

³³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 11.12.2001 r. w sprawie rodzaju, odpadów lub ich ilości, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów, oraz kategorii małych i średnich przedsiębiorstw, które mogą prowadzić uproszczoną ewidencję odpadów, Dz.U. Nr 152, poz. 1735.

³⁴ Są to: 1) odpadowa masa roślinna, oznaczona kodem 02 01 03 – bez ograniczeń ilościowych; 2) odchody zwierzęce, oznaczone kodem 02 01 06 – bez ograniczeń ilościowych; 3) odpady kory i korka, oznaczone kodem 03 01 01 – do 10 ton rocznie; 4) trociny, wiórki, ścinki, drewno, płyta wiórowa i fornir (inne niż wymienione w 03 01 04), oznaczone kodem 03 01 05 – do 10 ton rocznie; 5) odpadowy toner drukarski (inny niż wymieniony w 08 03 17), oznaczony kodem 08 03 18 – do 100 kg rocznie; 6) inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe, oznaczone kodem 13 02 08* – do 10 kg rocznie; 7) sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania robocze (inne niż wymienione w 15 02 02), oznaczone kodem 15 02 03 – do 100 kg rocznie; 8) zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy (inne niż

Zgodnie z art. 37 ustawy o odpadach, posiadacz odpadów prowadzący ewidencję odpadów jest obowiązany sporządzić na formularzu zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów. Zestawienie takie powinno zawierać: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów. Obowiązkiem posiadacza odpadów jest przekazanie zestawienia marszałkowi województwa właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania, zbierania, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy.

Ustawa o odpadach określa również szczególne zasady gospodarowania niektórymi rodzajami odpadów takimi jak m. in.: oleje opałowe, PCB, odpady medyczne i weterynaryjne, odpady związane z dwutlenkiem tytanu. Podmioty wytwarzające takie rodzaje odpadów są zobowiązane do przestrzegania szczególnych zasad postępowania z tymi odpadami.

Dodatkowe obowiązki spoczywają również na przedsiębiorcach prowadzących działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów a także w zakresie zbierania odpadów bądź w zakresie transportu odpadów (muszą oni m. in. uzyskać zezwolenie na prowadzenie takiego rodzaju działalności).

9. Wnioski końcowe

Podsumowując, należy zauważyć, że liczne normy prawne dotyczące gospodarki odpadami wymuszają na przedsiębiorcach szereg zachowań zmierzających do zmniejszenia wytwarzania ilości odpadów i poprzez to sprzyjają ochronie środowiska naturalnego. Celem zapisów ustawy o odpadach jest minimalizacja ich ilości; jednakże odpady jako nieodłączny element

wymienione w 16 02 09 do 16 02 12), oznaczone kodem 16 02 13* – do 5 kg rocznie; 9) odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów, oznaczone kodem 17 01 01 – do 5 ton rocznie; 10) gruz ceglany, oznaczony kodem 17 01 02 – do 5 ton rocznie; 11) odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia, oznaczone kodem 17 01 03 – do 5 ton rocznie; 12) drewno, oznaczone kodem 17 02 01 – do 5 ton rocznie; 13) szkło, oznaczone kodem 17 02 02 – do 5 ton rocznie; 14) tworzywa sztuczne, oznaczone kodem 17 02 03 – do 5 ton rocznie; 15) gleba i ziemia, w tym kamienie (inne niż wymienione w 17 05 03), oznaczone kodem 17 05 04 – do 5 ton rocznie; 16) materiały konstrukcyjne zawierające gips (inne niż wymienione w 17 08 01), oznaczone kodem 17 08 02 – do 5 ton rocznie.

działalności ludzkiej będą powstawać, i to niestety, w coraz większych ilościach. Dlatego też należy podnosić świadomość ekologiczną wśród przedsiębiorców i propagować wiedzę z zakresu ochrony środowiska, w tym z zakresu prawidłowej gospodarki odpadami. Jak zauważa A. Chodyński³⁵, „przedsiębiorstwa będą tym chętniej realizować problematykę ochrony środowiska naturalnego, im większy to będzie miało wpływ na budowę ich pozycji konkurencyjnej. Koszty związane z zanieczyszczeniem środowiska mogą być zachętą do podejmowania działań restrukturyzacyjnych. Z kolei wysokie koszty redukcji zanieczyszczeń, składowania odpadów i związana z tym konieczność zmian procesów, kierują zainteresowanie przedsiębiorstwa na działanie innowacyjne”. Tak więc rozwój przedsiębiorstwa oparty na aspektach związanych z ochroną środowiska naturalnego, może stać się opłacalny w dłuższej perspektywie czasowej. Może on też prowadzić do poprawy wizerunku przedsiębiorcy.

³⁵ A. Chodyński, *Wiedza i kompetencje ekologiczne w strategiach rozwoju przedsiębiorstw*, Warszawa 2007, s. 35 i n.